

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumile

Kaebaja:

- Nimi: Kaspar Kartanas
- Isikukood: 38106104710
- Elukoht: Lääneranna vald, Tuudi Küla, Kaspari Talu
- E-mail: kaspar.kartanas+vkk@gmail.com

Kuupäev: 14.07.2025

Vaidlustatav toiming: Vabariigi Valimiskomisjoni (VVK) 10.07.2025 otsus eemaldada vaatleja avalikult veebipõhiliselt istungilt

Taotlus: Tühistada VVK otsus, tunnistada minu eemaldamine õigusvastaseks, tagada vaatlejate õigus osaleda istungil, Muuta Vabariigi Valimiskomisjoni Töökord Vaatlejate jaoks informatiivsemaks, Tühistada vaatlejate identifitseerimise ja/või registreerimise nõue. Lubada vaatlejatel jälgida Vabariigi Valimiskomisjoni liikmete identifitseerimist ainult veebis toimival koosolekul.

Põhjendus

Vabariigi Valimiskomisjoni Töökord on ära toodud valimised.ee veebilehel.

Punkti 4.3. järgi "Komisjoni koosolek on avalik. Koosoleku aeg, koht või toimumise viis ja päevakorraprojekt avalikustatakse valimiste veebilehel."

Veebilehel oli teavitus toodud ära järgmiselt:

Vabariigi Valimiskomisjoni koosolek 10. juulil 2025
08.07.2025

Vabariigi Valimiskomisjoni koosolek toimub 10. juulil 2025 kell 14.00
veebis.

Päevakorras:

Kalle Kulboki kaebuse lahendamine
Riigi valimisteenistus loob võimaluse elektroonilisel koosolekul osalemise soovist enne koosoleku algust e-posti (info@valimised.ee) teel teada andnud isikutele koosolekut jälgida.

Minu eesmärk oli siseneda pseudonüümiga koosolekule, mida ma olin teinud ka eelmisel veebipõhilise koosoleku korral. 20.06.2025 kasutasin selleks pseudonüümi "Kaspar K". Levinud pseudonüümid on John Doe või Jane Doe. Otsustasin kasutada eestipärasemat nime Anu Nüümse. Vastava suunitluse tegi ka Olari Koppel 03.07.2025 toimunud sarnase intsidendi juures, kus ta mainib: "Töökorra muutmist võib arutleda juhul, kui tulevikus laekub veel sarnaseid signaale". Anu Nüümse nime kasutamine on just see signaal, et vastavale probleemile selgelt tähelepanu suunata. Soovin olla anonüümne, sest nii nagu on Riigikogu valimiste seaduse § 19⁴ lõike 1 järgi igaühel õigus vaadelda Vabariigi Valimiskomisjoni ja valimiste korraldajate tegevusi ja toiminguid, on igaühel ka õigus privaatsusele. Vaatlemise jälgijana, nii nagu ma seda tegin ilma sõna võtmata 20.06.2025 täies pikkuses, ei piira ma kuidagi komisjoni tööd. Minu kohalolek on pseudonüümiga protokollitav, minu soov osa võtta on e-posti kaudu tuvastatav.

Koosolekul osalemiseks registreerisin end pseudonüümiga Anu Nüümse ja meiliaadressiga nyymse@proton.me valimisteenistuse aadressil info@valimised.ee, kusjuures kiri saadeti 08.07.2025 kell 19:32. Vastava kirja postitasin ka [X suhtlusrõõgustikku](#), et teavitada üldsust selle toimumisest.

Kirja sisu oli selline:

Soovin avalikku koosolekut jälgida.

Anu Nüümse

Kirjale vastas 09.07.2025 kl 12:10 Riigi valimisteenistuse (RVT) nõunik ning palus teatada osaleja nime.

Vastatsin 09.07.2025 kell 18:56 kirjaga:

Osaleja nimi on Anu Nüümse, kui see algses soovivaalduses tõesti arusaamatuks jäi.

Anu Nüümse

Sellele kirjale vastust ei saanud.

Ootasin vastust kuni koosoleku alguseni 13:50, kui otsustasin kasutada [Märt Põdra X.Com suhtlusrõõgustikku](#) postitatud koosoleku teamsi keskkonna viidet. Eelmistest kordadest on kinnitust leidnud, et igale osalejale saadetakse samad andmed veebikoosoleku toimumise kohta, kusjuures sisenemisel on nõutud ainult nime kirjutamine. Kaasa pandud pääsukoodi, mis samuti oli eelmistel kordadel vaatlejatel identne, kasutamist ei nõutud. Siseneda saab ka siis kui puudub mikrofoni või kaamera. Nimeks panin "Anu Nüümse" ja jäin ootama ooteruumi.

Lubati Koosolekule 14:10, kusjuures puudus minul viis kommunikatsiooniks, kuna arvutil puudus mikrofoni ja kaamera. Kuna eelmistel koosolekul seda ei nõutud siis ei olnud eeldust, et seda ka siin nõutaks. Sõnumite saatmine oli samuti maha keeratud, mis jättis ainukeseks märku andmise allikaks virtuaalse käe tõstmise.

Koosolekul oli ka teisi vaatlejaid, kelle käest nõuti hääle või videopildi edastamist. Üks neist ei edastanud midagi. Teine, arvatavasti hääle järgi Sulev Švilponis, tuvastati hääle järgi.

Andsin endast märku ainsal viisil mis mulle oli võimaldatud, tõstsin virtuaalse käe. Nõuti ka minu kui "Anu Nüümse" mikrofoni või kaamera sisselülitamist. Kuna mul neid ei olnud, siis vastavad nupud ekraani ülaserval olid hallid ja nendele vajutamine ei mõjutanud ka tulemust. Tekstivestluses oli kiri "Tekstivestlus on selle koosoleku puhul välja lülitatud". Reageerisin nii nagu võimalik, ehk ainult käetõstmisega.

VVK esimees tegi ettepaneku jätkata sama joont ja mitte võimaldada sellistel isikutel koosolekul osaleda. VVK liige Airi Mikli tegi ettepaneku osalejatel enne eemaldamist võimaldada end tuvustada. Juhin veelkord tähelepanu, et 20.06.2025 koosolekul ei nõutud enda tuvustamist läbi heli või videopildi. VVK esimees küsis, et kas osalejatel on võimalik kirjutada. Tehniline personal ütles et ei ole võimalik. Teamsi veebikoosoleku keskkond võimaldab kirjutamist, kui see ei ole sihtotstarbeliselt ära keelatud. Ka on võimalik seda piirangut koosoleku toimumise ajal muuta. Ilmselt seda ei soovitud teha. RVT nõunik Katrin Laaniste vastas, et on võimalik vastata kirja teel. VVK esimees pöördus siis minu, kui Anu Nüümse poole, et alates kella 14:13 2 minuti jooksul endast märku anda. Avasin kiiruga e-posti rakenduse ja saatsin 14:13.58 järgneva kirja:

Jälgin koosolekut. kõik on hästi.

Anu Nüümse

RVT nõunik siis mõne aja pärast andis teada, et "Anu Nüümse jälgib koosolekut ja kõik on korras"

VVK esimees küsis nõunikult, kellega on tegemist ja nõunik vastas, et "alla on kirjutatud Anu Nüümse"

VVK esimees pöördus siis Anu Nüümse poolde ja teatas, et kuna mind ei tuvastatud kaamera või mikrofoni vahendusel ja et minu puhul ei ole tegemist päris nimega, siis mind eemaldatakse koosolekust. Olari Koppel viitas sellele, et on elementaarne ütelda oma õige nimi koosolekul osalemisel. Seda võimalust mulle ei antud, sest minu osalemine piirdus eelnevalt nõutud e-kirja ja virtuaalse käe tõstmisega. Minuti pärast minu ülekanne lõppes eemaldamise tõttu ja ekraanile jäi kiri "Oled sellelt koosolekult eemaldatud"

Valimised.ee leheküljelt lähtuvalt oli koosolekule vaja ainult registreerida. Isikutuvastuse nõuet ja seda kuidas isikuid tuvastatakse ei olnud kirja pandud. Samuti ei ole nõuet, et isikuid peab identifitseerima ja ei ole ära toodud ka seda kuidas käib koosoleku osalejate identifitseerimine. Kinnitan, et nii sellel koosolekul kui ka 20.06.2025 toimunud veebikoosolekul ei toimunud VVK liikmete identifitseerimist. Samuti 20.06.2025 sain koosolekut jälgida nii, et nimega "Kaspar K" sai jälgida kogu tegevust nii, et oleks nõutud minu heli või videopilti.

Riigikogu Valimiste Seadus § 19-4 lõige 2 Sätestab. Vaatleja peab enne vaatlemise alustamist end esitlema. Sellest ei lähtu identifitseerimisnõuet ja samuti ei keela see ka anonüümselt pseudonüümi kasutada. Identiteet ja anonüümsus ei ole antud kontekstis vastandlikud tähendused, sest pseudonüüm võimaldab selgelt eristuda teistest osalejatest ja samal ajal võimaldab ka osalejal jääda ka anonüümseks. Kuna sama seadus reguleerib ka VVK muid tegevusi, siis sealt ei tulene ka registreerimisnõue. Füüsiliselt kohale tulles ei ole vaja end eelnevalt registreerida, samas kui koosolek toimub ainult veebis pole võimalik ka füüsiliselt kohale kuhugi tulla.

Jääb ka selgusetuks, milline seadus või korraldus reguleerib seda, mida Vaatleja esitlemine endas peab sisaldama. Rõhutan, et identifitseerimise nõudmine veebis toimuva toiminguga ajal võib tugevalt häirida selle läbiviimist, sest pahatahtlik kasutaja võib teha massiliselt olematuid identiteete ja neid on hetke võimekuste juures võimatu eristada reaalsete vaatlejate või VVK liikmete seast. Tehniline võimekus lubab juba hetkel jäljendada usutavalt kas olematut isikut või kaaperdada kellegi teise hääl ja/või nägu.

Probleemne on ka seos isikuandmetega. Nii pildiline ka kui heliline identifitseerimine isikust liigituvad biomeetrilisteks isikuandmeteks, mis on erilise tähelepanu all. Samuti edastatakse vastavad biomeetrilised andmed ilma hoiatuseta kõigile koosolekul viibijatele, nii VVK liikmetele kui teisele vaatlejatele. Kasvõi seetõttu, et videomaterjali põhjal on võimalik vaatleja isik kaaperdada veebi teel toimuva koosoleku osavõtmiseks, ei ole selline isikutuvastus ja andmete kogumine mõistlik. Kuna antud juhul ei eeldatud ei hääl ega videoülekanne tegemist, siis puudus ka võimalus asjakohaselt teavitada Vaatlemisest loobumisest isikuandmete kaitsmise põhjendusel.

Kuna samal ajal käib ka arutelu Riigikohtus Vaatlejate õiguste ja nende Salvestamise õiguste üle, siis palun arvestada ka seda võimalust, et isiksustatud vaatlejal oleks toimingute juures ka piiratud sõnaõigus. See jätkaks isiksustamata vaatlejal võimaluse protseduure jälgida ilma sõnaõiguseta. Lahenduseks oleks ka sarnane süsteem nagu Riigikogus, kus istungite ülekanne ja salvestamine on youtube lehel. Lisaks toon välja probleemi, et hetkel on vaatleja kaebeõigus ainult neil, kes olid vaatlejaks end registreerinud. Kui protseduuridest tehakse salvestised siis oleks võimalik nendes toimuvatest probleemidest kaebus esitada isikuliselt ka neil, kes ei ole end registreerinud vaatlejaks vastava salvestamise toimumise hetkel. Arvestades valimiste olulisust ja kaebuste kehtivate ajaliste piirangute suurus, on registreerimata kohalolijate kaebeõiguse võimaluse võimaldamine mõistlik lahendus.

Allkiri: Allkirjastatud Digitaalselt.